

**Міністерство освіти і науки України
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова
Кафедра загальної і соціальної психології та психотерапії,
Кафедра політичної психології та соціально-правових технологій
Інститут психології імені Г. С. Костюка
Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
Кафедра психології
Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя
Кафедра загальної та практичної психології
Білоруський державний університет
Факультет філософії і соціальних наук
Кафедра загальної і клінічної психології**

МАТЕРІАЛИ

IV НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ

МЕТОДИ І ТЕХНОЛОГІЇ ЗАГАЛЬНОЇ І СОЦІАЛЬНОЇ ПСИХОЛОГІЇ ТА ПСИХОТЕРАПІЇ В УМОВАХ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

21 травня 2020 року

Київ – 2020

УДК: 159. 316.6:615.851

М 54

Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради факультету психології Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (протокол № 10 від 5 травня 2020 р.).

Методи і технології загальної і соціальної психології та психотерапії в умовах сучасного суспільства/Матеріали IV науково-практичної конференції з міжнародною участю (21 травня 2020 року, м. Київ). [За ред. д.п.н., проф.С. О. Ставицької, к.п.н., доц. Д.Д. Отич, к.п.н., доц. А. Ф. Федоренко]. – Київ: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2020. – 232 с.

Збірник містить матеріали IV науково-практичної конференції з міжнародною участю «Методи і технології загальної і соціальної психології та психотерапії в умовах сучасного суспільства», що висвітлюють результати психологічних досліджень проблем розвитку особистості в глобалізованому світі, в умовах суспільних криз й питань загальної і соціальної психології та психотерапії в контексті надання психологічної допомоги.

За достовірність викладених фактів відповідальність несе автор

© Колектив авторів, 2020

© НПУ імені М.П.Драгоманова, 2020

Отич Дарія Дмитрівна
кандидат психологічних наук, доцент кафедри
загальної і соціальної психології та психотерапії
НПУ імені М. П. Драгоманова, (м. Київ)

ТРАНСФОРМАЦІЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ САМОСВІДОМОСТІ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ САМОІЗОЛЯЦІЇ

На сьогодні світ зіткнувся з загрозою, викликаною новим вірусом. Для убезпечення населення керівництво багатьох держав оголосило карантин, який передбачає самоізолювання людей задля збереження їхнього фізичного здоров'я. У таких обставинах кожен стикається з необхідністю по-новому вибудувувати середовище навколо себе, відмовлятися від звичного способу життя. Нова ситуація змушує людину враховувати ті явища навколишньої дійсності, на які раніше увага не зверталась. Значно розширюється коло об'єктів оточуючого середовища, які усвідомлюються як значимі. При цьому при їхньому сприйнятті акцент робиться саме на безпечності для здоров'я індивіда. Такі різкі та значимі зміни способу життя значимо впливають і на розуміння свого місця й ролі у оточуючому середовищі, усвідомлення можливостей впливу на нього чи відповідальності за нові обставини. З'являються нові стратегії взаємодії з навколишнім світом, які відображають трансформацію екологічної самосвідомості особистості.

Усвідомлення своїх властивостей суб'єктом як творця власного середовища існування відбувається на 3 рівнях буття – у мікро-, мезо- та макросередовищі. О. С. Килимник стверджує, що безпосередньо діяти особа може лише у мікросередовищі. Так, у ситуації самоізоляції людина може забезпечувати саме контроль мікросередовища – носячи засоби безпеки, проводячи дезинфекцію, обмежуючи коло безпосередніх контактів, слідкуючи за станом здоров'я себе та найближчого оточення. Побічним ефектом таких дій є також зниження власної тривоги та реалізація любові й піклування про рідних. Саморегуляція психологічних станів та поведінки

стає свідомою, здійснюється контроль та розуміється значення всіх дій, вчинених стосовно середовища існування. При цьому, людина постійно оцінює успішність взаємодії з навколишнім світом, тож емоційне ставлення щодо себе як суб'єкта існування у ньому набуває більшої інтенсивності. Важливим феноменом перебування особи на самоізоляції виступає поширення ідеї споживчого мінімалізму [1]. Через обмеження доступу до багатьох суспільних благ велика кількість осіб усвідомлює власні потреби та навчається керувати бажаннями, обираючи дійсно цінне і важливе для життя.

Зміни у мезасередовищі існування під час пандемії також значимо впливають на трансформацію екологічної самосвідомості особистості. Велика частина населення перейшла на віддалену роботу й навчання, що викликає необхідність створити екологічно безпечні умови для ефективного виконання поставлених завдань. Спілкування при цьому відбувається через мережу інтернет, що може сприяти виникненню комунікативних бар'єрів, чи викривленню ідентифікації себе як учасника певної соціальної групи. Варто зазначити, що для більшості суб'єктів такий перехід на віддалену роботу виявився раптовим. Означені обставини можуть бути неприродним для самої особистості, загрожувати її психологічному благополуччю. Однак, при адаптації людини до нових умов життя відбувається і переоцінка власних властивостей та обрання нових стратегії екологічної поведінки.

У значної частини населення виникає гостра потреба у розширенні контактів міжособистісного спілкування, а також збільшення середовища існування (у тому числі й природного). Тому відбувається переоцінка значимості самих цих середовищ, а також можливості вільно обирати місце перебування. Це сприяє тому, що у особистості відбувається більш інтенсивне формування еколого-гуманістичних цінностей. Однак, хоча у значної частини населення зростає потреба у спілкуванні, водночас, часто виникають конфлікти всередині родин, що робить таке середовище екологічно несприятливим для існування особистості. Люди можуть шукати задоволення комунікативних потреб іншими засобами – спілкуючись через

інтернет, переглядаючи емоційні ролики у ЗМІ, а також – взаємодіючи з тими природними об'єктами, які є доступними для них. Зокрема, волонтери та громадські діячі відмічають зростання кількості випадків забирання тварин із притулків під час самоізоляції.

Інформація, яка надходить з макросередовища, також впливає на те, як людина оцінює свої можливості впливу на світ. На нашу думку значну роль у цьому процесі відіграють ЗМІ. Розповсюджуючи інформацію вони формують громадську думку, визначають норми поведінки і роз'яснюють її смисл, а також сприяють розвитку тих або інших емоційних переживань. Таким чином, особа отримує зовнішні (прийняті у конкретному суспільстві) критерії оцінки себе та того, яким чином вона повинна будувати взаємодію з оточуючим середовищем в умовах всесвітньої пандемії.

Отже, під час самоізоляції відбувається інтенсивне перетворення екологічної самосвідомості особистості через виникнення нових факторів впливу на неї. Суб'єкт більш уважно ставиться до власного існування на всіх його рівнях (мікро-, мезо- і макро-). Відбувається зміна екологічних цінностей і смислів та зменшення прагматичного споживацького ставлення до навколишнього середовища.

Список використаних джерел

1. Рудоміно-Дусятська О. В. Екологічні аспекти дослідження особистісної ідентичності / О. В. Рудоміно-Дусятська // Сучасні проблеми екологічної психології: життєве середовище особистості у психологічному вимірі: матеріали XIV Міжнародної науковопрактичної конференції (18 – 19 травня 2018 року, Київ) / за ред. Ю.М. Швалба. – Київ: Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2018. – 134 с.
2. Мироненко О.М. Суб'єктивний зв'язок з природою як чинник психологічного благополуччя особистості / О.М. Мироненко // Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка. Екологічна психологія. 2019. Том. VII. Вип. 47. – С. 189-196.